

instituții, în măsura în care „formarea profesională este parte din sistemul relațiilor sociale cu care interacționează”.

Evaluarea este o componentă necesară funcționării oricărui sistem și proces, confirmă gradul de eficiență și eficacitate a acestora. Scopul principal al evaluării în educația adulților este de a descoperi modul în care a avut loc o mai accentuată *transformare și dezvoltare* a formabililor, ca rezultat al acțiunilor andragogice.

Bibliografie:

1. BLANARIU (VRANCIU) Livia-Elena. Instrumente de asigurarea calității în educația și formarea profesională a adulților. Rezumatul tezei de doctorat. Suceava. 2012. Disponibil pe: [https://usv.ro/fisiere_utilizator/file/Doctorat/2018/06/Rezumat%20tez%C4%83_Blanariu%20\(Vranciu\)%20Livia%20Elena.pdf](https://usv.ro/fisiere_utilizator/file/Doctorat/2018/06/Rezumat%20tez%C4%83_Blanariu%20(Vranciu)%20Livia%20Elena.pdf)
2. BOGATHY Z. (coord.). Manual de psihologia muncii și organizațională. Iași: Polirom. 2004
3. CRISTEA Sorin, Pedagogia adulților. În: Didactica Pro..., nr.3 (103) anul 2017
4. Hotărâre Nr. 863 din 08-10-2014 pentru aprobarea Metodologiei de elaborare a standardelor ocupaționale pentru profesiile muncitorești. Disponibil pe: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=66694&lang=ro
5. POSTĂN, Liliana. Parteneriatul social în domeniul formării profesionale continue: explorare de cadru cu impact inovator de compatibilizare conceptuală pe axa cerere–ofertă . In: Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației) . 2011, nr. 9(49), pp. 199-202. ISSN 1857-2103.]
6. POSTĂN, Liliana. Specificul evaluării în cadrul învățământului pentru adulți. In: Revista Didactica Pro..., revistă de teorie și practică educațională. 2005, nr. 5-6(34), pp. 70-72. ISSN 1810-6455
7. Program de implementare a Strategiei de dezvoltare „EDUCAȚIA 2030”. Proiect. Disponibil pe: <https://particip.gov.md/ru/document/stages/proiectul-strategiei-de-dezvoltare-educatia-2030-si-proiectul-programului-de-implementare-a-strategiei-de-dezvoltare-educatia-2030/9254>

MODALITĂȚI DE EVALUARE A COMPREHENSIUNII TEXTULUI LITERAR ÎN CLASELE PRIMARE

Parascovia SANDU, profesor la clasele primare, grad didactic superior

<https://orcid.org/0000-0002-3725-8406>

Instituția Privată Liceul „Da Vinci”, mun. Chișinău, Republica Moldova

CZU: 373.3.016:821.135.1

DOI: 10.46727/c.04-05-11-2022.p201-206

Rezumat. *Comprehensiunea* reprezintă capacitatea de a pătrunde, de a înțelege ceva, contribuind la sesizarea conținutului, la sensibilizarea față de mesajul literar – artistic lansat de autor, la cultivarea gustului estetic, a

spiritului critic și a judecății de valoare. Ea se realizează prin *evaluarea expunerii cunoștințelor*, *evaluarea descrierii*, *evaluarea explicației orale*, *expunerea pe baza unui plan* – toate încadrându-se în contextul evaluării formative și stimulează interesul și motivația elevilor spre cunoaștere, vizând relația dintre cititor și opera literară.

Cuvinte cheie: comprehensiune, text literar, evaluare, elevi de vârstă școlară mică.

Summary. Comprehension represents the ability to penetrate, to understand something, contributing to the awareness of the content, to the awareness of the literary-artistic message launched by the author, to the cultivation of aesthetic taste, critical spirit and value judgment. It is carried out by evaluating the presentation of knowledge, the evaluation of the description, the evaluation of the oral explanation, the presentation based on a plan - all falling within the context of the formative evaluation and stimulating the students' interest and motivation towards knowledge, aiming at the relationship between the reader and the literary work.

Key words: comprehension, literary text, evaluation, students of small school age.

Studierea limbii și literaturii române în clasele primare are o importanță pentru dezvoltarea personalității elevilor, asigurând evoluția lor intelectuală, iar textul, reprezintă sursa validă de informații, pe care elevul o primește și o descifrează. Textele incluse în manualele din clasele primare, diverse ca tematică, ca genuri și specii literare îl pune pe elev în situația de a medita asupra evenimentelor, de a le interpreta și de a le contextualiza în situații diverse.

Selectarea textelor satisface respectarea principiului accesibilității și al adecvării lui la particularitățile de vârstă și de grup.

Conform DEX *comprehensiunea* reprezintă capacitatea de a pătrunde, de a înțelege ceva. Conform lui H. R. Jauss *comprehensiunea*, echivalentă cu prima lectură, aceasta din urmă, la rândul ei, fiind un „timp al percepției estetice” [2]. La această etapă, textul este parcurs ca conținut, pe fiecare alineat.

Comprehensiunea depinde de execuția și integrarea mai multor procese cognitive. Pentru a înțelege o propoziție, trebuie de procesat fiecare cuvânt, identificându-se reprezentarea lui fonologică, ortografică și semantică pentru formarea unor reprezentări în scopul înțelegerii sensului propoziției. În mod similar, pentru a înțelege un text în întregul său, cititorul trebuie să proceseze și să interrelaționeze unitățile ideii, rezultând o reprezentare mintală coerentă a textului.

Abordata din perspectiva comprehensiunii, lectura apare ca un proces personal, activ și holistic, proces ce presupune interacțiunea a trei factori: *cititorul*, *textul* și *contextul lecturii*.

Comprehensiunea textului literar contribuie la sesizarea conținutului, la sensibilizarea față de mesajul literar – artistic lansat de autor, la cultivarea gustului estetic, a spiritului critic și a judecății de valoare.

Dificultățile de comprehensiune se pot manifesta în mai multe moduri:

- Incapacitatea de reactualizare a ideilor principale într-o poveste;
- Incapacitatea de a răspunde unor întrebări inferențiale;
- Incapacitatea efectivă de a citi textul.

Pentru comprehensiunea textului literar, demersul didactic propune diferite strategii didactice utilizate în cadrul lecțiilor de limba și literatura română.

A. Pamfil propune următoarele strategii axate pe comprehensiunea textului [4, p.54]:

- strategii ce vizează etapa pre-lecturii, momentul proiecției inițiale a sensului;
- strategii ce vizează exprimarea și valorificarea reacțiilor emoționale pe care lectura le provoacă, reacții ce se pot constitui în puncte de pornire ale interpretării textului;
- strategii ce urmăresc corelarea așteptărilor inițiale cu rezultatele primei lecturi;
- strategii ce urmăresc înțelegerea procesului lecturii: lectura anticipativă și harta lecturii;
- strategii ce urmăresc înțelegerea corectă a nivelului literar al textului: explicația, chestionarul, descrierea secvențelor textului, identificarea câmpurilor lexicale etc.

Specificul procesului de comprehensiune rezidă „în orizontul progresiv al percepției estetice”, orizont deschis și redeschis prin înaintarea lentă a cititorului spre finalul operei, el fiind ghidat de toate elementele ei de structură: *cuvinte, sintagme, alte componente de construcție*.

Comprehensiunea se realizează de la cele mai simple întrebări: Cine? / De ce? Cum? etc., care permit descifrarea de suprafață a textului, apoi urmează întrebările: De ce? Cum ai proceda? etc., care permit descifrarea textului în profunzime. Dacă ne referim la textul narativ, atunci proiectăm exerciții de configurare a unității narrative, exerciții de lucru pe limbaj – vocabular, câmpuri lexicale/ semantice, povestirea acțiunii pe momentele subiectului, conturarea portretului personajelor.

În activitățile de evaluare pot fi aplicate mai multe tehnici de comprehensiune a textului literar, prin care se solicită construirea unor texte orale mai ample.

Evaluarea expunerii cunoștințelor este o tehnică prin care se evaluează capacitatea de selecție, de analiză, de comparație, de sinteză a unui volum mare de cunoștințe și de prezentare a acestora într-o formă personală de către evaluat [1, p.43].

Expunerea orală presupune redarea unui conținut, evenimente, fapte. Prin aceasta se verifică capacitatea de înțelegere și reținere, redat în structuri verbale proprii și se valorifică resursele bazate pe comunicarea verbală afirmativă (expunerea, narațiunea). Este subordonată competenței de comunicare, care vizează verificarea capacității elevului de exprimare și argumentare a cunoștințelor învățate, dar și de înțelegere a acestora la diferite niveluri de interiorizare și de valorificare în contexte didactice deschise.

Evaluarea expunerii cunoștințelor în baza textului literar se realizează cel mai des în baza metodei conversației, presupunând răspunsul la întrebări după prima lectură a textului literar.

- Când are loc acțiunea textului?
- Unde are loc acțiunea din text?
- În ce anotimp se desfășoară acțiunea?
- Ce personaje participă la acțiune?

Dacă ne referim la evaluarea formativă interactivă, atunci menționăm că evaluarea expunerii orale poate fi efectuată și prin probe de tipul: probe care evaluează o capacitate literar-artistică; probe în care tema implică un stimul verbal, folosind la verificarea cunoștințelor în baza textului literar.

Comprehensiunea unui text literar poate fi realizată și prin următoarele strategii care vizează:

- conexiunea dintre cititor și text;
- metode pentru decodarea textului;
- metode de monitorizare a comprehensiunii și de remediere.

Anume strategiile de descifrare a textului implică conexiunea dintre cititor și text, elevii căutând răspunsuri la întrebările solicitate, totodată încercând să formuleze și ei întrebări în baza informației neclare din text. De aceea deseori comprehensiunea implică și operația de remediere a unor informații neclare, a unor răspunsuri vagi ale colegilor.

Se poate de utilizat tehnica *interviul jurnalistului*, care solicită elevul-jurnalist să le formuleze întrebări diverse elevilor-personaje, urmărind să afle ce au gândit, ce au simțit în anumite momente, de ce au reacționat așa și nu altfel, ce intenționează să facă mai departe etc..

Evaluarea descrierii orale este o tehnică de evaluare a cunoștințelor prezentate în forma unui text oral descriptiv și a capacității elevilor de a observa, de a analiza, de a compara, de a descrie etc. În textul descriptiv, sunt prezentate caracteristicile exterioare ale obiectelor (formă, culoare, dimensiune, elemente componente, structură), poziția lor în spațiu (densitate, în raport cu alte obiecte) etc. [1, p.46].

Procedee de descriere sunt următoarele: descrierea pe baza unui plan, descrierea pe baza unor cuvinte-cheie, descrierea pe baza întrebărilor profesorului.

Descrierea poate fi științifică sau artistică și se poate realiza cel mai des pe baza unui plan. Elevii pot extrage din textul literar anumite elemente componente, formă, culoare dimensiune etc..

Obiectiv: elevii vor fi capabili să descrie casa din textul „Casa părintească” de Spiridon Vangheli.

Subiect/Conținut: casa părintească

Sarcina: Descrieți casa părintească din text, precizând:

- Localizarea în spațiu _____
- Dimensiunile _____
- Elementele componente _____

Evaluarea descrierii orale se axează și pe prezentarea celor mai principale elemente de caracterizare a personajelor literare. Drept text-suport am utilizat „Culoarea, mirozna și foșnetul acelei cărțulii” de Ion Druță. Elevii au completat CV personajului literar, conform modelului:

- Prenume _____
- Vârsta _____
- Ocupația _____

- Trăsături fizice _____
- Trăsături morale _____

Evaluarea explicației orale este o tehnică de evaluare a cunoștințelor prezentate în forma unui text oral explicativ și a capacității elevilor de a prezenta coerent modul de producere a unui proces, fenomen, eveniment [1, p.48].

Tehnica utilizată pentru acest tip de evaluare a fost *Scaunul autorului*, care se realizează la prima lectură a unui text literar, profesorul se așază pe un scaun special amenajat și îi roagă pe elevi să-și imagineze că le citește însuși autorul textului. Ei sunt încurajați să întrerupă „autorul” de fiecare dată când au neclarități referitoare la text și să-i adreseze întrebări clarificatoare. Rolul autorului poate fi schimbat cu elevii care doresc să trăiască această experiență.

Evaluarea explicației orale presupune prezentarea amănunțită a unei fapte, a unui fenomen, a unui comportament, care poate fi realizat și în baza unor repere:

La început apare _____

Pe parcurs se comportă _____

La sfârșit se termină _____

Evaluarea povestirii orale sau a narațiunii se realizează în baza planului de idei al textului, sau a unor răspunsuri la întrebările formulate de evaluator (tehnica chestionării orale), a unor cuvinte-cheie, unor benzi desenate în baza textului. Se poate realiza după planul de idei al textului.

De exemplu în baza textului „Puiul” de Ioan Al. Brătescu-Voinești

Planul de idei

- 1.Sosirea prepeliței
- 2.Nășterea celor 7 pui
- 3.Sfatul mamei
- 4.Puiul neascultător
5. Plecarea prepeliței
- 6.Puiul cel mare moare

Interviul – tehnica discuției, alături de întrebări cuprinde și punerea în discuție a unor probleme, dobândind caracterul unei discuții libere, decât în cazul conversației. Permite realizarea unei evaluări globale, chiar dacă este mai riguroasă, temele apar ca rezultat al interacțiunii celor doi parteneri, angajați într-un proces de comunicare. Am organizat această discuție în baza afirmației *A procedat corect prepelița cu puiul cel mare?*

Expunerea pe baza unui plan permite elevilor să învețe să construiască texte structurate logic și să expună informații în propoziții și fraze, pornind de la o schemă similară celor existente în caietele de notițe, profesorul le poate propune să expună un conținut mai amplu, pe baza unui plan scris pe tablă.

Comprehensiunea textului literar stimulează interesul și motivația elevilor spre cunoaștere, vizând relația dintre cititor și opera literară. Descifrarea conținutului evită memorizările, dar accentuează și dezvoltă gândirea critică.

Bibliografie:

1. DULAMĂ M. E. (coord.) *De la teorie spre practică în învățare on-line*. Cluj-Napoca: Presa universitară clujeană, 2020
2. JAUSS, H. R. Pentru o teorie a receptării. București: Editura Univers, 1983.
3. MANOLESCU, A. Teoria și metodologia evaluării. București: Editura universitară, 2010. ISBN 978-973-749-952-3.
4. PAMFIL, A. Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare. Pitești: Paralela 45, 2009. 278 p.

SPECIFICUL STRATEGIILOR DE EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ ÎN CLASELE PRIMARE

Angela SECRIERU, învățătoare, grad didactic unu,

<https://orcid.org/0000-0001-6822-5167>

IP Liceul Teoretic „Ion Pelivan”, s. Răzeni, r. Ialoveni

CZU: 373.3.013.43

DOI: 10.46727/c.04-05-11-2022.p206-210

Rezumat: În articol este abordat specificul strategiilor utilizate la diverse discipline școlare. Sunt enumerate, analizate strategii de aplicare a educației interculturale.

Cuvinte-cheie: educație interculturală, învățare prin cooperare, pedagogie activă și participativă.

Cercetătorii L. Ciolan, L. Plugaru, A. Nedelcu susțin ideea că *formele de realizare a educației interculturale* rămân cele generale, în care se face orice tip de educație: *lecțiile obișnuite, activitățile nonformale din școală sau influențele informale* exercitate în afara perimetrului școlar. Cât privește *metodologia didactică*, după A. Ivasiuc se vor prelua și adapta *procedeele activizante* cunoscute, care se vor combina în modalități cât mai inteligente pentru a favoriza și *forma comportamente interculturale*.

În concepția lui M. Rey va fi promovată o *pedagogie activă și participativă, strategii active* care să solicite interesul și creativitatea elevilor, care să facă apel la toate capacitățile lor și care să le permită să se exprime și să colaboreze. La aceasta pot concura mai multe *tipuri de activități: realizarea de proiecte, cercetări, anchete prin interviuri, jurnale de clasă, recitări de poezii, povestiri, interpretări de roluri, manifestări teatrale* cu sau fără marionete, *dezbatere de idei* plecând de la studii de caz, *discuții asupra unor probleme cu impact asupra vieții școlii*, posibilitatea de a negocia și ajunge la decizii consensuale, exerciții de reflecție critică și constructivă [26, p. 188]. Utilizarea nu doar a documentelor pedagogice, ci și a unor „documente